

NOTA DE PREMSA

comunicacio@iphes.cat
www.iphes.cat

El jaciment del Barranc de la Boella clau per entendre les primeres ocupacions humanes a Europa

Els treballs d'excavació dirigits per l'IPHES-CERCA posen al descobert eines de pedra i animals d'1 milió d'anys d'antiguitat

Tarragona, 28 de setembre de 2023. Els treballs d'excavació arqueopaleontològica al jaciment del Barranc de la Boella (la Canonja), dirigits per la Dra. Palmira Saladié i el Dr. Josep Vallverdú, investigadors de l'IPHES-CERCA i professors de la Universitat Rovira i Virgili (URV) han permès documentar **noves restes d'ocupació humana d'1 milió d'anys d'antiguitat**, corresponents a gran **quantitat d'eines de pedra de gran i petit format i restes fòssils de grans herbívors**. Aquest conjunt de restes permeten a l'equip investigador entendre com aquests hominins tant arcaics es van adaptar a aquest entorn i de quina manera van aprofitar els recursos animals de què disposaven.

La campanya, que finalitzarà el proper dissabte 30 de setembre, s'ha concentrat en dos sectors del Barranc de la Boella. Per una banda, s'ha dut a terme l'excavació en extensió del nivell 2 del sector anomenat "Cala 1" i, per l'altra, s'ha treballat en el sector "La Mina", ambdós amb una cronologia propera al milió d'anys.

En el cas de la **Cala 1**, on durant les campanyes anteriors s'han recuperat restes d'un mamut escorxat pels humans del pleistocè inferior, els treballs d'excavació han permès recuperar gran quantitat de restes faunístiques, d'entre les quals diverses **dents d'hipopòtam**. La presència d'aquest tipus d'animal al jaciment, indica als investigadors que aquest era un indret molt ric amb aigua. Segons, el Dr. Josep Vallverdú, investigador de l'IPHES-CERCA considera que "des del punt de vista paleogeogràfic el Barranc de la Boella és una gran rambla que tallaria els antics dipòsits de terrassa del riu Francolí i que en aquest punt desembocaria a les marismes del riu Francolí ara fa entre 800.000 i un milió d'anys". En aquest sentit, la

Dra. Palmira Saladié, investigadora de l'IPHES-CERCA comenta que “el paisatge de El Barranc de la Boella de fa un milió d'anys era molt diferent a l'actual. Ens l'hauríem d'imaginar com un paisatge obert, molt semblant a la sabana africana, però amb moltíssima aigua”. “Aquesta presència d'aigua hauria facilitat la presència de gran quantitat de restes herbívors, fet que hauria sigut molt atractiu tant pels carnívors com les hienes, els dent de sabre, els lleons com, evidentment, pels homínids”, continua.

Treballs d'excavació en extensió del jaciment de Cala 1 del Barranc de la Boella.
Foto: Adrián Arroyo / IPHES-CERCA

Detall del caní d'hipopòtam recuperat a la Cala 1 del Barranc de la Boella. Foto: Andreu Ollé / IPHES-CERCA

Aquesta presència antròpica al Barranc de la Boella ha quedat palès també **al sector de La Mina**. Gràcies als treballs d'excavació en extensió del nivell 2 s'han recuperat **gran quantitat d'eines de pedra que haurien sigut utilitzades pels hominins per activitats cinegètiques diverses**, especialment pel processament de les carcasses animals. “Alguns d'aquests grans herbívors presents en aquest entorn, haurien quedat atrapats als fangs d'aquestes marismes, sense poder sortir, fet que seria aprofitat pels hominins per a l'obtenció de la carn” continua Saladié.

Des del punt de vista tecnològic, aquest tipus d'eines de pedra aporten una informació molt rellevant sobre la cultura material d'aquests hominins de fa 1 milió d'anys. I és que contràriament al què es tenia previst, **es tracta d'un tipus d'eines de Mode 2 molt avançades al seu temps**. De fet, en un article recent publicat a la revista internacional [Frontiers in Earth Science](#) i liderat pel Dr. Andreu Ollé, investigador de l'IPHES-CERCA i membre de l'equip de recerca del Barranc de la Boella, es descriu àmpliament aquest tipus de tecnologia recuperada al jaciment i s'arriba a conclusió que es tracta de **“la primera aparició de la tecnologia acheuliana a Europa”**. Aquest fet és molt rellevant ja que, segons Ollé “es tracta d'un conjunt tecnològic únic al registre arqueològic europeu i que el diferencia clarament de la resta de jaciments acheulians coneguts al nostre continent, la majoria dels quals tenen poc més de 500.000 anys”. En aquest sentit, “aquesta tecnologia dels hominins del Barranc de la Boella donen suport a la hipòtesi que es podria tractar d'una dispersió fora d'Àfrica fins ara molt poc documentada en el registre arqueopaleontològic, que s'iniciaria a les portes d'Euràsia i que s'aniria

desplaçant pel nord del mar mediterrani fins a arribar a les nostres terres al voltant d'1 milió d'anys", conclou.

Detall d'un "pic" fet d'esquist procedent dels treballs d'excavació al jaciment de La Mina al Barranc de la Boella. Foto: Paola García / IPHES-CERCA

Treballs d'excavació en extensió al jaciment de La Mina del Barranc de la Boella.
Foto: Elena Moreno / IPHES-CERCA

Jornada de portes obertes

El passat 16 de setembre es va dur a terme una jornada de portes obertes organitzada per l'ajuntament de La Canonja i l'IPHES-CERCA a la qual hi van participar un centenar de persones, fet que demostra el gran interès pels treballs de recerca que s'estan duent a terme al Barranc de la Boella per part de la ciutadania i que es veurà recompensat amb l'obertura del nou *Centre d'Interpretació Mammutus* de la Canonja al primer semestre del 2024.

Imatge de la jornada de portes obertes realitzada el passat dissabte 16 de setembre. Foto: Adrián Arroyo / IPHES-CERCA

Finançament

Els treballs d'excavació es duen a terme amb estreta col·laboració amb el Departament de Paleobiologia del Museu de Ciències Naturals de Madrid i compten amb la participació d'unes 40 persones, de les quals 15 són investigadors/es de l'IPHES-CERCA. A més, hi ha haurà estudiants de grau i de màster de diferents universitats catalanes i espanyoles (Universitat Rovira i Virgili, Universitat Oberta de Catalunya, Universitat Complutense de Madrid i Universitat de Burgos).

La intervenció en el jaciment del Barranc de la Boella s'emmarca en el projecte quadriennal "Evolució del paleoambiental i poblament prehistòric a les conques dels rius Francolí, Gaià, Siurana i rieres del Camp de Tarragona" aprovat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya que alhora ha finançat la campanya (CLT009/18/00053) juntament amb l'ajuntament de la Canonja.